

Applied Sciences. 2023. Vol. 13(3). P. 1274.

3. Vine to Bar Chocolate. URL: <https://www.vinetobar.com/>
4. Vine to Bar blends wine, chocolate and sustainability. URL: <https://in-confectionery.com/vine-to-bar/>

Вероніка Бондар

ДЖОХАР ДУДАЄВ – ЯК УСОБЛЕННЯ СВОБОДИ

В умовах розвитку сучасної історичної науки важливе місце належить дослідженням, присвяченим відомим діячам та діячкам. В теперішній час, зосереджено увагу на військових лідерах, які боролися за волю та незалежність своїх земель. Після повномасштабного вторгнення росії на територію України, привабливою для істориків є постать Джохара Дудаєва, який виборював незалежність Чеченської Республіки та протистояв російській агресії.

Джохар Дудаєв – перший президент вільної Чечні, видатний син і герой чеченського народу, батько чеченської державності. Він вражав силою свого духа та гострим розумом. Джохар запам'ятовувався цьому світові своїми потужними цитатами, які згодом стали крилатими фразами. Наприклад, відповідаючи на питання журналіста, чи хотів би він зустрітися із Єльциним, Дудаєв відповів: «Бажання такого не маю, а потреба є». Не даремно його вважають також і лицарем свободи, бо саме так він висловлювався про неї під час інтерв'ю: «Свобода річ дуже дорога, щоб спробувати її досягнути дешевою ціною. Краще померти ніж бути не вільним» [3].

Джохар Дудаєв народився 15 лютого 1944 року в селі Ялхорой колишньої Чечено-Інгушської Автономної Радянської Республіки. Будучи немовлям, за сталінським указом, його вислали разом зі своїм багатостраждальним народом до засніженого Казахстану [1, с. 5].

Дитинство Дудаєва пройшло в місті Шимкент (Казахстан). Він виріс на історіях мами про Чечню і був вихований хорошим мусульманином, попри всі заборони того часу. Джохар був розумною дитиною. Після завершення середньої освіти в Чечні він навчався на фізико-математичному факультеті у Владикавказі (1960 р.), далі вступив до Тамбовського військового льотного училища (1962 р.), а у 1966 році закінчив пілотно-технічний факультет дальньої авіації. Згодом, одружився на дочці російського офіцера, поетесі Аллі. В 1969 році в них народився первісток Овлур, у 1973 році донька Даана та 1983 року син Дегі.

Дудаєв стає першим в історії чеченським генералом радянських військ. Починаючи з 1962 року, він отримував звання за званням і зрештою, став генерал-майором. Так, хлопчик-вигнанець з «генерала

піщаних кар'єрів», пройшовши через найжорстокіші випробування, стає першим чеченським генералом елітних частин військово-повітряних сил СРСР. Тільки невтомною, напруженою працею, втративши практично всякий страх перед смертю, жахливим зусиллям волі йому вдалося прорватися крізь заборонені «для чеченців» кордони [1, с. 5].

Перший опір Дудаєва проти росіян почався, коли він не виконав накази, дані під час повстань за незалежність Естонії та країн Балтії, де він був бригадним генералом у 1986 році. Радянська влада хотіла, щоб Дудаєв застосував силу для придушення заворушень, але генерал не підкорився наказам, заявивши, що «він не буде скидати бомби на людей, які борються за свою незалежність». Естонський народ називав Дудаєва героєм і висловлював свою любов до нього. Він коментував це так: «Я проти війни, але боротися з несправедливістю – мій характер» [5, с. 4].

Повстання Дудаєва проти російської армії зробило його персоною нон грата в російській армії. Тоді він на запрошення Яндарбієва звільнився з російського війська, повернувся на Батьківщину та розпочав боротьбу за незалежність Чечні. Мрією Джохара було об'єднати народи Північного Кавказу, створити незалежну державу та вийти з-під панування росії, яка ув'язнила народ цієї країни на їхній же землі.

Джохар Дудаєв був обраний президентом вільної Чечні в 1991 році. Однак росія відмовилася визнати незалежність Чеченської Республіки Ічкерія, об'єднаної Чечні та Інгушетії. Тому в 1993 році Дудаєв проголосив суверенітет Чечні.

Після цього президент Росії Борис Єльцин 29 листопада 1994 року поставив ультиматум і оголосив, що протиборчі сторони мають скласти зброю протягом 48 годин, інакше він оголосить надзвичайний стан у Чечні та почне військові дії. Поки тривали переговори між російськими і чеченськими представниками, вранці 11 грудня 1994 року російські війська увійшли в Чечню.

Російська авіація завдала ударів з повітря по місцях проживання цивільного населення. Армія, яка за кількістю солдатів і озброєння була сильнішою за чеченську, нашттовхнулася на великий опір у Грозному. Чеченці тривалий час не здавали місто росіянам, всупереч обмеженим ресурсам. Однак, щоб запобігти подальшому руйнуванню міста бомбами, містяни відступили в гори й почали застосовувати партизанську тактику. Така стратегія завдала великих втрат росіянам. Наперекір росії, у якої були різні можливості, чеченські бойовики, які не мали нічого більшого ніж їхня віра, провели дуже успішні операції під час війни [4, с. 2].

Перед президентськими виборами великі втрати росіян у сутичці з чеченцями призвели до пониження популярності Єльцина. Політик віддав наказ про вбивство Дудаєва, як для підвищення його популярності в очах громадськості, так і для того, щоб зламати чеченський опір.

21 квітня 1996 року під час телефонної розмови в селі Гехі-Чу на

заході Чечні супутником було виявлено місцеперебування Джохара Дудаєва, таким чином росіяни змогли дістатися до координат Дудаєва та обстріляли його ракетами. Після нападу Джохар Дудаєв помер [2, с. 1–2].

Отже, Джохар Дудаєв був президентом, який любив свій народ і йому відповідали взаємністю. Політик, що став жертвою системи і чия постать ще не раз стане темою обговорення серед науковців. Він пішов проти росії і поплатився за це життям, але його жертва не була даремною.

Список використаних джерел

1. Дудаєва Алла. *Мільйон перший*. Львів: Астролябія, 2016. 336 с.
2. Історична правда. Як убили Дудаєва. 15 років тому загинув перший президент Чечні. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/digest/4db02f2568a49/> (дата звернення: 30.03.2023).
3. Крицький В. Джохар Дудаєв. Полтавський період життя першого президента Чеченської Республіки Ічкерія. ЗМІСТ. URL: <https://zmist.pl.ua/publications/dzhohar-dudajev-poltavskii-period-zhittya-pershogo-prezidenta-chechenskoji-respubliki-ichkeriya> (дата звернення: 30.03.2023.)
4. Celik G. 26 years since assassination of Dzhokhar Dudayev, symbol of independence struggle in Chechnya. Anadolu Ajansı. URL: <https://www.aa.com.tr/en/life/26-years-since-assassination-of-dzhokhar-dudayev-symbol-of-independence-struggle-in-chechnya/2570468> (дата звернення: 30.03.2023).
5. Okur M. Milyon birinci: Cahar Dudayev. Gzt. URL: <https://www.gzt.com/mecra/milyon-birinci-cahar-dudayev-3401067> (дата звернення: 30.03.2023).

Катерина Бондаренко

ШЛЯХИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Останнім часом в нашій та інших країнах світу спостерігається така тенденція погіршення здоров'я дітей: 70% випадків немовлята народжується з перинатальною патологією, у 60–75% фіксуються порушення розвитку раннього віку [3, с. 2]. Згідно даних Держкомітету України практично кожна дитина страждає не менш ніж на один психічний розлад, кожна п'ята має когнітивні, поведінкові, емоційні проблеми або ж мовленнєві порушення [1, с. 109–110]. Тож переважно в більшості випадків дана група дітей потребує необхідної допомоги спеціалістів.

Тому на сьогоднішній день гостро піднімається проблема корекційно-логопедичного супроводу. Актуальність розвитку системи супроводу дітей з особливими освітніми потребами обґрунтовано в дослідженнях